UNITED STATES HOLOCAUST MEMORIAL MUSEUM

Ukrainian Museum-Archives of Cleveland
Displaced Persons Camp Rare Book Collection

Item in Public Domain or an Orphan Work:

The United States Holocaust Memorial Museum Library respects the copyright and other intellectual property rights associated with the materials in its collection and makes good faith efforts to locate copyright owners. According to the Library's knowledge, the Library may make this title publicly available for reasons including but not limited to: the title is in the public domain or the title is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact the USHMM Library by phone at 202-479-9717, or by email at reference@ushmm.org.

С. Левченко.

ФРАГМЕНТИ

визвольної боротьби.

КРУТИ. КИЇВ.

ПОЛКОВНИК БОГУН.

ОСТАННІЙ АТ.

УКРАЇНСЬКИЙ МУЗЕЙ - АРХІВ, Inc.
Клівленд.
Головн. Інвентар ч. 2940

Присвячую Тим, що
боролися
упали й
боряться
За Велич Україн-
ської Держави.

I. КРУТИ.
(1917 - 1918)

II. КИЇВ.
(1917 - 1919)

III. ПОЛКОВНИК ІВАН БОГУН.
(1648)

IV. ОСТАННІЙ АКТ.
(1709)

М.Я.

Крути.

Тепер, коли по визвольних змаганнях 1917-20 рр. минуло більш як чверть сторіччя, епізоди боротьби за волю і Державність перетворились в легенду. Такою легендою є й бій під Крутами. Легендою, яку рік-річно згадується по всіх осередках українського життя. А як повстане Українська Держава - стане цей епізод легендою всього українського народу. Про бій під Крутами пишеться ріжно, а часом так, що порушується історична вже дійсність. Де які автори рефератів на крутянських академіях подають тільки триста студентів-борців на зразок трьох сотень легендарних спартанців, що заступили зі своїм царем Леонідом у вузьких проходах скалистих Термопілів дорогу несчисленим ордам персів, прийняли на себе грізний удар і стримували ворога аж доти, доки не підійшло все грецьке військо... Більшість з них упала, але своїм чином вони допомогли перемогти ворога.

Українська природа не наділила на жаль Україну Термопілами. Українські вояки, що вийшли боронити свою батьківщину, мусили відбивати ворожий удар на розлогих українських степах. Але вони відважились на чин може навіть більший, як легендарні спартанці. Ці останні знали, що, коли вони загородять своїми грудьми гірські просмики,- ворог до батьківщини інших доріг немає. Як також знали,

що за їхніми плечима збираються на гвалт збройні сили цілої Спарти і що треба тільки виграти час, щоб виграти й перемогу. Українські спартанці а ні того, а ні другого не мали. Навколо були розлогі багаті Українські ниви, по яких ішов переможцем віковічний ворог.

За ними був несвідомий роз'агітований, майже байдужий до боротьби нарід, що нерозумів сітуації катастрофи, яка над ним зависала. Помочи українські спартанці майже не сподівались. Але..."Контра спем-Сперо" - вони вийшли на зустріч, хоч на певну смерть...Двіста літ, як ворог переміг українську збройну силу, знищив Україну, як самостійну Державу, свобідний козацький нарід повернув на міліони рабів і пасинків чужого "атечества", на знаряддя і гній своєї величи і могутности. Зброя українська згнила. Дух упав. Нарід перестав існувати, як нарід, під тягарем царської імперії де "від молдаванина до фіна - на всіх язиках - все мовчить..." як сказав, знищений тою ж дикою силою, український пророк Т.Шевченко.

І от... хтось же мусив зірвати іржу з тої переможеної зброї!.. Хтось мусив освятити офірним чином зриз воскресіння! Хтось мусив порватись до з'удару, щоб минуле стало сучасним...Щоб міт став дійсністю!.. Щоб вернути легенду боротьби за Волю і Державність!..

І це зробили як раз українські спартанці! Вони не перемогли, як їхні побратими зі Спарти, але створили легенду боротьби, що провідною зорею присвячувала в визвольних змаганнях і, як втілений

конкретний ідеал стоїть тепер перед новими українськими поколіннями. У цьому й значення легенди Крутів...

Перебіг подій був такий. "Центральна Рада", перший український уряд України не творив українських бойових формацій, а навпаки демобілізував бувші царські регулярні частини, вже українізовані, які боронили підступ до Київа з боку фронту. (напр. I-ий український корпус). Тому, мовляв, що соціалістичний український уряд ні з ким воювати не хоче...

Це була страшна помилка, за яку внедовзі прийшла росплата. Нова Росія об'явила війну, а військ у "Ц.Ради" не було. Край був безборонний. На гвалт творені відділи, як і відділи "вільного козацтва", не змогли ставити довший опір північному ворогові, який у бій кинув свої частини з бувшого фронту. Так і наскоро сформований студенський курінь теж було кинуто для оборони столиці. На зустріч ворогові виїхало понад триста студентів і учнів ріжних шкіл, з ними ж відділ вільного козацтва й сотня юнацької школи. Усього - до 600 багнетів.

Під Крутами прийшло до з'удару. З боку ворога наступали - кілька полків піхоти, кілька куренів матросів, кілька гармат... Всього в кількости до 3000 багнетів. Перед боєм команда українська зробила дуже велику помилку, пропустивши через фронт потяг демобілізованих з фронту солдатів. Ворог з цього зкористав, бо вмілою пропагандою перетягнув на свій бік ще й частину фронтовиків. Перевага була на боці ворога - й

чисельна й технічна...До цього ще треба додати, що тоді коли сили ворога складались з більшости з фронтовиків, з боку українців багацько юнаків ледве чи вміли гаразд штуки стріляння як і тактики бою. Однак національна свідомість, розуміння конечности боротьби - не дали юнацтву заломитись у першім же з'ударі. Ворогові не легко далась перемога!.. Катастрофа прийшла аж тоді, коли кулемети, що стримували наступ ворога по залізниці були розбиті гранатою, а команда перебита. Тоді ворог прорвався на тили й захопив станцію Крути.

Український ешелон з базою набоїв змушений був відійти за кілька кілометрів в тил. Коли фронт було перервано, частина вояків з боєм пробилась і дігнала ешелон. Частина ж знов юнаків-студентів, незнаючи ситуації, відходила з боєм на стацію, де впала в руки ворога. Юнаки, бачучи загибель, дорого продавали своє життя й були всі помордовані в звірячий спосіб... Цей спосіб мордування безборонних ворог примінив пізніше, коли після двохтижневих боїв за Київ, він опанував столицю. Так стався епізод Крутів. Усе, що описане в "Фрагментах"-Крутів - є реальна дійсність від початку - до кінця. Тим яскравіше, тим ментальніше перед нами легендарний чин юнаків - крутянців. Відношення загалу: робітників, селян, інтелігенції байдуже, або вороже. Вони це знають! Вони свідомі своєї самоти. Але переводять до кінця свій чин, як лицарі абсурду....

Автор.

Легенда .

Там, де Київ в горах
Спить над лоном Дніпра,
Де могила прадавня Аскольда -
над Славутою спить
Краю рідного цвіт -
Злотоверхого лицарі горді!

Як замучив їх кат -
Принесли на руках
Матері закривавлене тіло...
А тому, що пізнати
Не могла жадна мати -
Їх разом у могилу зложили.

Як ховали вони -
Бідні нені синів -
Кривавиці взяли по шматочку.
Щоб святая земля
Їх д'себе приняла
Загорнули у чисту сорочку...

Бо як підуть на суд -
Сорочки понесуть
Матері ті до Бога, як скаргу,
Щоб Володар Світів
Покарав ворогів
За їх чин віковічним летаргом...

Як останній акорд
І на пострах для горд -
Стріли лунами впали в долину...

Над Дніпром вони сплять
І про волю там снять -
Поклоніться їм діти Вкраїни!...

Над Київом сміється сонце
Й блакитно-жовті прапори...
Невже це так? Невже не сон це?
Не злуда фантастичних мрій?...

Ні, це не сон! На поклик -Слава-
Марші побідні загули,
Що в бій вели десь на Полтаву
За волю Рідної землі.

Що Дорошенкові згучали
У герцю слави і війни,
А потім лицаря прощали
В останній раз в Чигирині.

І йдуть софіївським майданом
Ідуть-сотні...сотні...сотні...
Під берлом гетьманським Богдана,
Що рве на воронім коні.....

.....

Над Київом весна співає
(Весни такої ж не було)
Це революція квітчає
і Золотоверхий і Дніпро...

.....

Кайдани впали, встала Воля,
І усміх братній у людей.
-Христос воскрес! - звучить навколо.
Йде світлий Воскресіння День...

.....

Отцвіли революції квіти...
Непомітно якось отцвіли...
Людська весна зробилася літом -
Щоб і осени бурі прийшли.

Люди-діти! Химерні діти!
Подавай рай земний їм нараз...
Революції осипались квіти -
І прийшли божевілля і сказ...

.....

-Давай сюди-горілки й грошей!
Хай революція жиє!..
Давай, що в кого є хороше!..
Було твоє - буде моє! -

-Земля!.. Бери, кому охота!..
Робітникові - всенький світ! -
І скрізь розсипалась голота...
І Україна вже горить.

Над Київом сміється сонце -
Хрещаником - вкраїнський спів...
Ідуть Вкраїни оборонці.
В багнетах - помсти гнів!

Ідуть софіївським майданом.
Нема полків... Порожній він.
Лиш гетьман проклятим тітаном
Один спокутує свій чин...

Коли б то міг залізний лицар
Вернути знову до життя -
Він війська б кинув блискавиці
И неволі пута б перетяв!..

.....

Ідуть, ідуть... Жалю для них не треба!
Тремтінь не знає серце молоде.
Їм сонця. Сонця тільки з неба --
І хай буде залізний день!

П і с н я .

Ми ідем, щоб вирвати Вкраїну
Із ворожих, із катівських рук...
Може в бою ми нерівному загинем.
Може очі наші виїсть крук...

Може всі ми, як один полягем
За наш рідний край у боротьбі -
Та цей чин нащадкам перекаже...
За Вкраїну йшли вони у бій!..

Зірвалась пісня, наче птиця.
І б'є напруженим крилом...
Які ж натхненні, горді лиця!
І крок залізний - на пролом!

Блищить в січневім сонці криця
І сонця кидає до ніг...
Хрустить попід ногами сніг...
Які натхненні, горді лиця!

Ой, вже завіє сніговиця -
Зійшлися хмари над Дніпром.
Та що... натхненні, горді лиця!
І крок залізний - на пролом!

.....

Так ідуть юнаки рій за роєм,
А по переду - юначок рій...
України лицарі - герої -
+)Леоніда б вам в провадирі!

Ідуть, ідуть... Жалю для них не треба!
Тремтінь незнає серце молоде.
Їм - сонця! сонця - тільки з неба!
І хай буде залізний день!

Так, ідуть вони... йдуть врни вулицями.
Так із піснею - птицею йдуть...
Скрізь за брамами - проголоть тулиться.
І гадюкою - ненависть - лють.

+)(Грецький цар Леонід при Термопілах...)

Скрізь Антихристом злоба посіяна
З поза брамів лютує й сичить.
Сонмом демонів в душі навіяна-
На кривавий чекає лиш чин...

-Ми ідем, щоб вирвати Вкраїну.
Із ворожих, із катівських рук...
Може в бою ми нерівному загинем:::
Може очі наші виість крук.-

.....

Стоять, лушпиннями плюють
Отпущені з фронтів "салдати".
Та "материн,им", як загнуть:
-У Бога, у Христа, у матір...

-Диви! - Ще хочуть воювать!
-Ще й за якусь там Україну!
-Рушниці б треба відібрать...
-Та й постріляти всіх під тином!..-

.....

У фабрики - робітники
Мітінг зібрали і страйкують.
-Смотри! Вкраїнські козаки!..
-Десь проти наших маширують... -

І полетів у слід проклін,
Що передать немає слова.
-Постій Петлюра, с.... син!
-Прийдуть ось наші з Муравйовим!...-

-Може всі ми, як один полягаємо
За наш рідний край у боротьбі!..
Та, цей чин нащадкам перекаже:
За Вкруїну йшли вони у бій...

На зустріч цілий гурт дядьків. -
(Везуть карбованці з торгів...)
Ха-ха-ха-ха...хи-хи-хи-хи ...
Веселі кожухи й свитки!

-Дивись...Вкраїнські козаки... -
І враз, роз'зявились дядьки.
-Дурні! - за "Раду" битись йдуть! -
-Боки десь добре їм намнуть!..

...Ха-ха-ха-ха... Хи-хи-хи-хи...
Веселі кожухи й свитки!

Продали сало, самогін
І сміх летить зі всіх сторін.
Та й ще підвипили сватки...

-Ану,дивись сюди Дмитро.
-Яке я виміняв футро.
-Хоч золотий дзигар в замін?
І чутно їх за пару гін.

-Казав Абрам...(він не брешить!)
-Вже наші йдуть: Товариші.-
-І землю будуть роздавать.-
-На душу моргів з двадцять пять!..

І цілий ярмарок загув:
-Оце б і я вже пана втнув!..
...Ха-ха-ха-ха... Хи-хи-хи-хи...
Веселі кожухи й свитки!..

Баби лише сваряться ззаду...
-Та поцілуй свою "Центральну Раду"!..

.....

Ідуть...ідуть. Жалю для них не треба!
Тремтінь не знає серце молоде.
Їм - сонця, сонця тільки з неба!
І хай буде залізний день!

Ідуть юнаки - рій за роєм,
А попереду юначок рій...
Українці, лицарі-герої,
Леоніда б вам в провадирі!

.....

І враз іззаду стрілами
Хтось в пітьмі попрошав...
Роскинутими крилами
Нараз наказ упав...

Сталевий крок напружений.
Вп'ялась в приклад рука.
-Виходьте ж осоружені
Назустріч козакам!..

Та впала мла над Києвом.
І тиша залягла...
І ще орда Батиєва
Під місто не прийшла...

А там вже сніговищями
Степовий рве простір...
Гей, вдарить блискавицями
Причаєний упир...

І сел і міст руїнами
Повзатиме в крови...
Й над цілою Вкраїною
Взнесе пекельний вир...

.....

Як підійшли вони до "Ради"
І стали у ряді бойовім -
Які ж - назустріч їм промови!
Які ж - заучені тиради!..

Хоча б бодай єдине слово
Про велич нації й держави.
Лиш про партійні догми мова...
Й соціялізмові - гей - слава!...

.....

Ні, не порожних слів буденних
Ті, що до бою йшли- чекали.
Крилатих образів огненних
Серця юнацькіі бажали.

Здобуть Державу! Волю! Право!
І осягнуть величні мети...
На росказ-видобуте "Слава" -
Зависло на стальних багнетах...

.....

І пішли юнаки - рій за роєм,
А попереду-юначок рій....
України - лицарі, герої,
Леоніда б вам в провадирі!

II.

...На північ в'ється тор...
Чорніє як потвор...

Над річкою закутою
Засніжене село.
Ген, раптом ожило -
Село в степу під Крутами.

Тополі - парубки!
Дівчаток - квітники!

І вирвалось ні одному
Із серця красних слів...
-А може ви голодниі -
Питають козаків.

І враз із палянищями
Млинці і пампушки...
-Хай Бог оддасть сторицею!..-
Голодні юнаки.

Господарі з'зираються
-Навіщо і куди? -
-Вам на війну збирається? -
-Дурні ви, й молоді! -

-Оттак би вам сорочину
-Тай всипать канчуків!..
А хлопці оторочили
Й кепкують з козаків.

.....

Ідуть в снігах дорогою...
Впав сумнів - чорний птах.
Із жалем, із тривогою.
Чи ж не останній шлях?

.....

Як вийшли ж в поле за село
Гей, всі дороги занесло...
Чи ж не зблудив той, що веде...
Гей, де ви, осоружні, де?
Шукаєм вас, на вас ідем.

Для кого ж серце крається?
Як звіритись й кому?
Степи лише безкрайниі,
Неначе хінський мур...

Зірвалась пісня враз, росте
П'є весни пісню спраглий степ.
-Шукаєм вас! На вас ідем! -
Гей, хлопці. Йде залізний день!..

.....

Чорна ніч на снігу білому.
Роспростерлась чорна ніч.
Поміж сніжними могилами
Залагла новітня "Січ".

Сніг пухкий все стелиться
Зірветься метелиця...

Очі в даль вп'ялись з рушницею
Хто там? Хто такий?
Трах-тах-тах. Понесло залізницею.
Десь, неначе вовчий вий...

.....

Варта скрізь стоїть застарами
Ось вже ворог... Тут!
Чи то може вихор травами?
Не засни котрий!.. Вартуй!..

Очі в даль вп'ялись з рушницею
Хто там? Хто такий?
Трах-тах-тах понесло залізницею.
Десь, неначе вовчий вий...

.....

Ранок повзає зегонами...
Вітер - білий конь!
Ген, за лісом... Йдуть колонами...
Кулемет!.. Вогонь!..

Там підкрався ворог по ночі
Трах-тах-тах...та...та.....
І біжить з села до помочи
По чоті чота.

Сонце бавиться багнетами
Луни будять бір...
Розпочавсь в селі під Крутами
Ще від ранку бій...

Сніг пухкий все стелиться -
Біла хоругов!
Вогнева метелиця
П'є юнацьку кров...

.....

Вже упав, що йшов під прапором -
Білий, як той сніг.
І цвітуть маки і папороть -
У юнацьких ніг ...

Вже юначок двох стратоване -
Занесли в село.
І лишили непохованих -
Спішно в бій було...

Сніг пухкий все стелиться -
Біла хоругов!
Вогнева метелиця
П'є юнацьку кров...

Хутори горять... Хати за хатами...
(Хто живий - на села повтікав).
Як підкошений гранатами
На загонах вечір синій впав.

.....

Знову ніч на снігу білому...
Роспростерлась чорна ніч.
Поміж сніжними могилами
Ослабіла наша "Січ".

Очі в день вп'ялись з рушницею.
Відізвись ти! Хто такий?..
Трах-тах-тах... Понесло залізницею
Десь немов, як вогчий вий...

.....

Хати останні догоріли...
Нема сліду від хуторів...
У серце - сумнів загостив.
Що ж Київ? Де ж ті свіжі сили?..

Під Крутами в селі світили...
Селяни самогонку пили...
Хто впав за день похоронили...
Зі снігу-братськіі могили...

Варта чуйна - скрізь заставами.
Ось вже ворог - тут!..
Чи то може вихор трагами?
Не засни котрий! Вартуй!..

Тарах-тарах!..Кого ще знов забили?
Під Крутами всю ніч стітили:
Селяни самогонку пили...
Забути в Київі не сміли -
Прийдуть напевно свіжі сили!..

.....

А ранком раптом окружили...
Десь кулі ззаду засвистіли...
Січуть...Не дай Господь!

-Відходь! Відходь!..-
Піднявсь і впав... Забили...

Прапор подертий хтось взніс.
-Браття. За славу Вкраїни!..
З боєм продерлась частина
І заховав її ліс...

.....

Виповзли сірі гади:
Б'ють без жалю, без пощади...
Півночи п'яні номади! -

Багнетом б'ють у вічи в груди...
(Пекельні демони - не люди...)
Скрізь кров...Скрізь зойки...Буде! Буде!
Багнетом б'ють у вічи... в груди...

.....

Зі сел збігалися селяни.
Жінки заводили...Ридали...
Прокльоном ката проклинали...
В снігу замучених ховали...

А над рано -
На ту святу, невинну кров -
Упала сніжна,
Білосніжна -
Небесна, ясна хоругов!..

.....

Гимн Крутян.

В могилах темних сплять на віки
Герої Крутів - лицарі!
За чин офірний ваш великий,-
Уклін вам браття до землі!

Степи шумлять... В хвилях грізних Славута.
Нарід весь за Волю встав ...
Пісню побідну про велетнів чути -
З нами вони в рокоті слав!..

І хоч упали в перемозі -
У сяйві слави стали нам.
Ось вже тремтять майбутні грози...
Гей, бити бою перунам!..

Благословила синів своїх мати
Йти і змагатись за Волю Землі...
А понад ними когорта крилата
Й Архистратиг на їх чолі...

Ваш стяг не впав -
Нарід підняв
І вкрив в борні -
В міліони слав!..

- o O o -

"К и ї в".

"Крути" - це є початок визвольної боротьби українського народу за самостійне державне життя, початок, свідками якого багацько з нас ще було в добі по першій світовій війні.

"Київ" - це фрагменти з дальшої боротьби українського народу, що вже повстав по 200 роках неволі, що вже скинув зі себе ярмо й узявсь за зброю й усвідомив собі своє окреме, своє горде"Я".

Тим освідомленням, не можемо сказати загалу, а тільки кращих - еліти народу - є дальша боротьба за свою столицю, - Золотоверхий Київ. Цій дальшій боротьбі епізод Крутів світив, як невгасимий вогонь легендарних тітанів... По "Крутах" ворог мобілізувавши свої сили, кинув 10 - 12 тисяч багнетів під командою б.царського старшини Муравйова в наступ на Київ, встоможений міцною - легкою й тяжкою гарматою...

І от майже півміліонова на цей час Українська столиця протиставила в цей скрутний - "бути, чи не бути" - час, усього... 3000 українських старшин і козаків така до правди смішна відсотково кількість збройної сили, що виставив Київ для своєї оборони. Але на жаль було так! Місто, з'російщене за 200 років не могло інакше відгукнутись. Але ці 3000 - це був ідейний елемент, ідейна українська молодь, яку вело таке ж ідейне українське старшинство, ветерани б. російських фронтів. І не дивлячись на

таку страшну чисельну й технічну перевагу ворога, на саботаж і кпини чужих і зросійщених своїх "малоросів", не дивлячись на повстання в середині міста збольшевичених елементів, що захопили фортецю Київа - арсенал, ця горстка "лицарів абсурду" - на перекір кпинам і глуму, на перекір неможливому, по львиному, по лицарськи, по козацьки доказує і ворогам і всьому світові - що "Ще не вмерла Україна"... Як фрагменти "Крути", так і "Київ" - це є дійсна хоч часами може й фантастична, - але реальна дійсність. Як бої на вулицях, як рятунок, що приніс у свій час бравуровий наступ "Кощу" С.Петлюри, як перемога і епізод під арсеналом...-

Так, це все було. Авторові прийшлось особисто брати уділ в боротьбі на вулицях столиці в ті незабутні дні...

...Все гине..."Але слава не полляже!"

А в т о р.

Київ.

Щумить, гудить роскутий Київ,
Йде на Софіївський майдан.
Де марити про злуку кинув
З Москвою велетень - Богдан.

Ідуть як мур... Шумлять прапори,
Сто тисяч відбиває, такт...:
-Умрем за Волю! - зір говорить,
А серце присягає: "так"!

-Гей, там на горі," "Ще не вмерла..."
І гимни Волі і пісні .
Квітчає стать гетьманську з берлом
Й хрести Софії срібний сніг.

І скільки де сягає око -
Майдан скрізь натовп охопив
І тиша залягла глибока
Під маєстат огненних слів;

"Вкраїна вільна, незалежна -
"Сама собі вже суверен!.."
Шумів навколо степ безмежний
І "слава", "слава", як рефрен...

Читав старий Грушевський гордо
Величний гимн - універсал.
Над Київом дзвенів акордів
Небесних, недосяжних шаль...

І проникав в душі глибини
Й палив пробуджені серця...
Та воскресала Україна
Й живий відроджувавсь з мерця...

Дививсь задумано Петлюра
На марш українських полків
І кидав в натовпи, як бурі -
Промови - подихи палкі...

Чи ж на Софіївськім майдані
Собі міг уявити він,
Що Україна не повстане
Й піде на марно гордий чин!..

Що розіллються крови ріки,
Що знов кайдани упадуть...
Й новітнім гуннам, ордам диким -
В ясир Вкраїну віддадуть...

Що сам він на парижскім бруку
Безславно жертвою паде
Й на вигнання, на довгі муки
Народ України піде...

.....

Збудивсь Дніпро, збудились гори
Раділи в радощах киян.
З майдану розливавсь, як море -
Народ не раб уже, а пан...

Ой не довго ж прапори шуміли!
Ой, не довго зривались пісні!..
Буревії з Москви налетіли -
І без просвітку чорні дні.

Поповзли з ними лютиі гади
Провокацій, омани, брехні,
А за ними степами - номади,
Наче хмари лихі сарани...

Вже брат братові - годі коритись
Всюди розбрат і зрада ячать -
Йдуть одні проти ворога битись,
Другі йдуть ворогам помагать...

Брат один за ідею Вкраіни
Молодеежиття віддає;
Другий марно обдурений гине,
Свою долю катам продає.

Пошо впали кайдани роскуті?
Сяв роскішний Відродження день?..
Схаменітся! Кривавляться Крути!..
І на Київ Антихрист іде!

.....

Ідуть, ремигають воли за волами,
Везуть вони труни, труни за трунами
В червону китайку козацьку повиті,
А в трунах - юнацтво - України,-діти!..

Ідуть, ремигають воли за волами,
Везуть вони труни, труни за трунами,
В червону китайку козацьку повиті,
А в трунах юнацтво-України - діти!..

Ідуть ремигають, воли за волами...
Ридають мами неутішні з батьками.
За трунами крочить вояцтво рядами
І помсти присягу шепочуть устами...

І грають в останнє марші боєвиі -
Провадить синів своїх - лицарів Київ.
Тих лицарів гордих, спартанців з під Крутів-
Провадить, щоб чин їх віки незабути... -

А вколо-ворожі, збайдужнілі люде
-Однаково - буде свій край, чи небуде...
Однаково! Згинула прадідів слава!
І що їм могутність! І що їм держава!..

Порожня балачка, пуста веремійка...
-Еге, за царя чвертка солі - копійка! -
-Чи ці, чи он ті, так все рівно не буде!..-
Навколо ворожі, збайдужнілі люди!..

Ідуть ремигають воли за волами...
Везуть вони труни, труни за трунами
В червону китайку козацьку повиті.
А в трунах юнацтво - України діти...
.....

А хідниками - парочки
Регочуться - сміються...
І "ванічки" і "варочки":
-Хай з руськими не б'ються!.. -

І скрізь дзвенять острогами
Зняли тільки погони.
Для них пересторогою -
Не будуть забобони...

.....

-Ви серіо чи по вкраїнському?..
-Не розберу по вашій "пиці"...
-І хто ж в вас рівний Беретинському?..
-Шевченко все ж таки...мазниця!..-

Ха-ха-ха-ха!.. Це-чудернацько!
-Мордопис...самопер...попер...
-Не мова - це жаргон хахлацький!..-
Регочуть пані й офіцер.

-Гей, на пузяку залізякою!..
-Ха-ха-ха-ха!.. Це ж впрост-шедевр!..
Вороння налетіло й крякає.
А за Дніпром вже десь гуде...

А над Дніпром збудилась Нація
І відізвалась скитів кров...
Блукайте ж в блудах і пространці -
В нас жовто-синя хоругов!

Ота сама!.. Ота - з зневагою
Росп'ята "Катрею й Петром"
За нею йдуть борці ватагою
Нестримно, буйно, на пролом...

А ви повзаєте калїками...
Світ сонця бачити не вам
Сліпцями януса двулицкими
Служити вік чужим богам!..

.....

Перевуличками, вулицями
Якісь постаті таємні
По під брамами туляться,
Хоч на дворі ще темно...

Передранкову тишу збуджено -
Тремтить місто кулеметно...
Сніжний килим в кров забруджено
Кулі сиплють з смертним свистом:::

Чи бандіти ви, чи злодії ви?
Чи вбивсти фанатики й морду?
Чи нащадки тільки Андрієви?
Чи Батия дикі горди?..

.....

-...Ти хто, студент?.. Сюди давай
-Годинник, гроші...утікай!..
-А...Солдер?.. ну, покажись!..
-Таррах!.. - і вже в крові лежить.

.....

Із глумом бруком ростягають...
Цьвяхи в погони забивають...
Знайшли старого генерала -
В каналізацію запхали...

Десь українця запопали -
Замордували, порубали...

.....

Та налетіли козаки,
Як наглий буревій який...
"Кревні справили бенкети!
Того ж, що всіх із кулемету
З дахів торощив - на стовпі
У низ повісили за ноги -
Пересторогою зловрогий
Угомонився щоб упир...

Пішли. За ними впала тиша...
Метелиця мерця колише...
Застрашені вилазять люде...
-Ой, що ж то буде?..
Що ж то буде?..

.....

..."Три" і "п'ять" - прицiл не злий!
-Бий по Києву, вали!..
І гармати заревли...

Чи в палац, чи в бідну хату -
Ррах-ррах... Там батько й мати
Там - знов діточки лягли...
-Бий по Києву, вали!..-

І день і ніч ревуть гармати.
По хліб не можна вийти з хати.
Послала мати хліб купить.
Не буде їсти - он лежить.

Із хлібом, у руці дитина
В снігу простріляна, навзнак,
Немов у полі дикий мак...
(...-Як гордо це згучить: людина!..-)

У брамі замітальщик став.
І раптом впав і захарчав...

.....

Ось чергу хлібну смертний свист
Немов траву скосив косою...
Упився кров'ю вщерть людською
Діявол, чи лише садист?..

.....

Люде ж, рятуйте людей!..
Стогін...Роспука... проклін...
Про'бі! рятунку!..Ось він!..
На перехресті став віз...
Прапор з червоним хрестом!

Взнесла сестрице... Ой, злізь!..
-Враз кулемет покотив...-
Вскинула руки хрестом
Й прапор чоло їй накрив
Мертве...роздертим хрестом...

.....

Горить. Димами вкрилось місто...
Вогнів пекельнеє намисто...
І нагнітає з злісним свистом
Разом гранатів двіста - триста...

"Три" і "п'ять"- прицiл не злий!
- По буржуях бий, вали...

. . . . . .

Й заволоділи цілим містом,
Содомом містом і Гоморр...
Вогнів пекельнеє намисто
І злоби й ненависти морд...

. . . . . .

...Вужчає, вужчає коло...
Мало вже, мало борців...
Марна їх, марна їх доля-
Згинуть на вулиці цій...

Рвуться гранатів каскади,
Пулі свистять звідусіль...
Ось залягли коло "ради"
Рештками сил.

. . . . . .

Що ж це?.. Оманится в уяві?..
Десь чутно бій, багнетний бій...
Гремить десь переможне: "Слава",-
І хижі спалахи юрби...

Враз кулі сипать перестали...
-Надія, хлопці, будем жить!

У вулиці, як снігом вкрали
Тілами ворога умить...

. . . . . .

З гори броньовики котили
Й отвори скалили гармат...
Камінням бруку гуркотіли
І закривалися в димах...

. . . . . .

По під розбитими домами
Патрулів кроки сторожкі.
Побито ворога. Шапками
Вітають волю козаки...

. . . . . .

Ідуть поранені, криваві...
Ще и бою не остигнув пал.
Ще не один за Волю й Славу
Впаде, як не один вже впав...

. . . . . .

Попереду в шинелі сірій
У сивій шапці січовій -
Як журавлів проводить в вирій,
Отаман йде ще молодий.

. . . . . .

Веде свій кінь, веде вбраурі -
За бою, переможний бій -
Під столицею Петлюра
І "слава" - признання юрби...

Ішли поранені, кріваві:
Ще й бою не остигнув пал
Ішли шляхом терпінь і слави.
Ішли здобути арсенал...+)

.....

Дзвонить в ярах кулеметною грою
Лунами ходить Дніпровою млою,
Поклик несеться - до бою, до бою!..
Перебігає там лава по лаві;

Квітнуть на снігу скрізь квіти кріваві...
І покотилась, погрозою; "Слава"...
Враз перестали гарчать кулемети.
Вдарили, блиснули сталлю багнети...

.....

-Піддайсь!.. - Німа залізна брама.
Німий від трупів рів і вал...
Останній акт доходить драми
Німий од жаху арсенал.

На браму навели гармату...
Земля...Залізо...Чорний дим...
-Хай кару понесуть прокляті!
-Живим не вийде ні один!.. -

.....

Повзуть в крови робітники:
-Даруйте, браття, нам життя!.. -
-Запізно ваше каяття!..
Стоять як присуд козаки.

+) Фортеця міста, буд.гетьманом Ів.Мазепою.

І підіймають до плеча
Рушниць наїжений отвор,
І кулю вже замкнув затвор...
А ті благають і кричать.

Петлюра вийшов із рядів...
-Життя даруюВам!.. Ідіть!..
-Життя -.Вкраїні, не мені,
Бо Ви також її сини!...

.....

Плакали, повзали...
Руки цілували...
Присягали...
І поплелись розбитим бруком...
Може й не знали
Защо умірали...

...

Над Дніпром кружляли,
Наддітали зграї круків...

.....

+)Волох рябий і червоний підбіг...
-Хто ж-то заплатить за тих, що упали?..-
Хмарою мовчки козацтво стояло
І-червонів під ногами їх сніг.

-Коли ж так-і мені відійти геть дозволь...
Кинув об землю набитий пістоль.
...-Їх обдурили! Чи ж можна сліпців винуватить? -
Вдарила, димом покрила воящтво граната...

+) Курінний коша.

-Помста на тих, що нам Волю украли!...-
В заграві руки на згоду подали.

.....

"Три" і "п'ять" - прицiл не злий!..
-Бий по Києву, вали!... -
Й знов гармати заревли...

.....

І дикі горди Муравйова
Плюндрують Київ, як Батий...
Кров плине вулицями знову,
Горять палаци і хати...

Кінець...Змагатись більше сила!..
Змив оборонців дикий вал...
Здали Аскольдову могилу +)
Здали здобутий арсенал...

.....

Там кожний ступінь кров'ю злитий
Від Лаври й до стоїть Богдан...
Кипів там бій несамовитий -
Платили ворогові дань.

Чорніє ніч. Горять заграви.
Свій переможець значить крок...
Насильства, мерти - без угаду
І плач збощенних жінок...

+) На Аскольдовій могилі були поховані лицарі Крутів.

А там, де шлях простує з міста
Й повзе в лісній гущавині -
Відходило лиш може з триста -
на захід в тиші мовчазній...

Провадив їх Петлюра й Волох
А решта - в місті полягла...
Світив їм довго, довго сполох
Десь од села і до села.

На Захід перший шлях стелився.
На Захід десь далеко біг...
Ой, вкрився, ще не раз він вкриться
Тілами лицарів - борців...

І ним в останнє відступали +)
На вигнання, на чужини.
Й ліси мовчали та ховали,
Легенди слави і війни...

Колись майбутнім поколінням
Вони легенду віддадуть.
У день великий Воскресіння,
Як сурми д'бою поведуть...

Й прогомонять у Вічнім Місті
Слова, які здійснив Богдан,
Слова залізні і вогнисті,
Що чув Софієвський майдан:

-Вкраїна вільна, незалежна -
Сама собі вже суверен!..-
І зашумить скризь степ безмежний...
І "Слава", "Слава", як рефрен.

+) 1920-ий рік.

Полковник Іван Богун.

Полковник Іван Богун, хіба одна з найяскравіших постатей нашого славного історичного минулого. Це лицар без сказу! Це один з кращих синів України! Один з найкращих оборонців "привілеїв і вольностей" козацьких! А до того один з тих напівлегендарних помічників великого Гетьмана Богдана Хмельницького, при помочи яких він визволив Україну від польського ярма і зміг створити Українську Державу. Московське царство в цій добі тільки що почало себе проявляти. Натомість "Річ Посполіта Польська" - це був один з монолітів тодішньої Європи, з якою рахувався тодішній світ і це, що Гетьманові здалось - повалити цю потугу майже на коліна тим самим піднесло стерену їм Українську Державу на неймовірну висоту. Цим тільки й пояснити, що від Швеції починаючи й кінчаючи Туреччиною - все шукало приязні й дипломатичного звязку з великим Гетьманом. Але він - Гетьман загдячував свою великість і тим, своїм найблищим побратимам, один з перших серед яких був якраз полковник Іван Богун.

І даремно чужа література навмисно, щоб хіба понизити наш нарід, а возвисити свій (дешевий спосіб!) постать Богуна спеціально фалбшує...

Так відомий польський письменник Г.Сенкевич в своїй повісти - трилогії "Огнем і мечем" виводить Богуна, як полудикого ватажка, що з кохання до кра-

суні - польки шаліє й топить свою жагу в "гожальце"... Богун, як і Хмельницький - обоє виховувались, як шляхтичі, при європейських дворах. Богун знав кілька мов.

І годі, знаючи Богуна, як запеклого українського патріота, годі навіть і думку припустити, щоб він у своїм легендарнім житті, присвяченім обороні Батьківщині, щоб він роскохався коли в доньці запеклих ворогів України. Але... переможець завше пише історію переможеного!.. Для характеристики Івана Богуна згадаймо ще й те, що коли грунт захитавсь під ногами Великого Гетьмана і він змушений був піти на умову з московським царем (1654), полк. Іван Богун був одним з тих не багатьох, що виявив послух Гетьманові й умови цієї не підписав, провидячи хіба наслідки, що фальшивий північний сусід не додержить умови й посягне на знищення прав вільного козацького народу... Початок повстання Б.Хмельницького був не певний. Польща перед тим кріваво здусила кілько повстань, задаючи українському козацтву страшних ударів. А тому, що осередком усіх повстань, спрямованих проти Польщі - все таки була українська волелюбива республіка "Запорожська Січ", Польща в степах над Дніпром станула твердо, збудувавши над козацьким порогом фортецю "Кодак". Побудував її військовий фахівець Боплян француз і рахувалась вона не до здобуття. Не взявши цієї твердині - фактично не можна було бути певним успіху повстання. І хто знає, якби небув узятий "Кодак", чи були б колись славні "Жовті води". Однак цього одчайдушного чину доконав Іван Богун. Темою фрагменту є ця подія.

Автор.

Полковник Іван Богун.

Лягла, китайкою покрила
Степи травнева тиха ніч.
Дніпровиі рокочуть хвилі
Казки загублених сторіч.

Казки нові - це табір в полі,
Що з "Січи" вийшов на війну:
За правду! За козацьку волю,
За славу давню, голосну!

І табір спить - знемігсь в поході,
Лиш варта чуйна на конях.
На захід варта і на сході -
Щоб не підкрався хитрий лях...

.....

Коло гетьманського намету
Вхід гострі шаблі бережуть.
Там бажаться одвічні мети:
Вкраіні бути, чи не буть!

Хмельницький, Ганжа, Морозенко
Нечай, Богун і Джеджалій
Рішили: в похід завтра ранком! -
І смерть й побіду присягли...

Богун - Кодак узяти мусить,
Що лях нахабно збудував,
Що волю Запорожжя дусить,
Що край кайданами скував.

А Джеджалій ріде на эваді
Побунтувать рейстровиків.
І на коли не буде эраді -
Побіда певна козаків...

Так раду радила старшина.
(А табір сном мертвецьким спав.)
Аж гетьман із килимів встав:
-В похід! А слава не загине! -

.....

І враз позбірано намети...
Скрізь - комашнею - козаки.
Як в журавлиному відлеті -
Шумлять, шикуються полки...

А гетьман гордо з старшиною
Із бунчуками проскакав.
Й на захід шаблею стальною
Дорогу військові вказав.

І покотилося степами:
-Живи наш гетьмане, живи! -
Полки зірвались за полками,
Немов нестримний буревій...

.....

Пів-тиші вершників з собою
Богун всього тільки забрав.
І рвуть на схід, морським прибоєм -
У морі степовому трав...

Араб баский і срібно - білий -
Між коней вершників один!
Богун - красунь одважний, сміливий
Степів безмежних - гідний син!

І з ним пів - тищі отчайдухів-
Всі запорожці, як один.
Отаман став. Завмерли рухи.
Навколо степ і далечінь.

І тільки там, де овид синій
З Дніпром блакитним обнялись-
На скелях зариси твердині
І башти рвуть небесну вись...

В уяві встав на грізних мурах
Кодак ...Та ж як його здобуть?
-Убою згинуть, чи в тортурах?-
Згадав: Чи бути, чи не буть!..

Але, де сила не поможе-
Там розум буде понад все...
Ти бачиш правду нашу Боже!
Нас Божа Матінка спасе!..

-Гей, хлопці! Слухайте наказу!
-На день сховайсь в очерети!
-А ввечір всі на постріл разом.
-На поміч чим скоріше йти.

-П'ятьох з собою буду мати.
-За мене лишиться Нечай.
- Раз породила тільки мати...
-І або слава... або рай!..

На росказ розібрали в'юки,
Дістали польські шапки.
Жупани, контуші, шаблюки...
І зникли в тирсі козаки.

.....

Реве, неначе звір, неситий
Поріг Кодацький на Дніпрі.
Над ним туманами покрита,
Фортеця чаїться вгорі.

На баштах варта визирає.
Козацьких чи не видно лав.
Вже ворог знає... Добре знає...
Прокинувсь степ! За волю встав!

.....

На степ спадає синій вечір-
З Дніпра летить прибою давін.
Музика, степу-лірник-тричі-
Взніс вгись молитву жайворін.

Під мурами, майнули тіні...
-Гей,гасло!.. Або жуцай бронь!..-
Й мушкетів сотні дві з твердині
Готові враз одкрить огонь...

Але ж...+) "Гусарії"- прикмети.
На віват "взнеслись прапорці.)
-То ж наші... Гей, на Бога, рети!-
В-хорунжого кашкет в руці.

-Слухай це!.. Мне посила ксьонже.
Коронний гетьман єгомость...
-Замном гусарії пулк донжи...
-Здусіми Хмеля внет... Стокросьць!..-

На віват одчинилась брама
І падає в провалля міст...
Враз постріл другий...Галас...гамір...
І шабель гострий, смертний свист.

Упало слово: Зрада! Зрада!
Жовніри звідусіль бігуть.
Один по однім в брамі пада...
-Чи ж можна форт в шістьох здобуть? -

І роздає Богун удари
Один кругом на всі боки.
Один, а ворогів, як хмари...
Упав...На трупи козаків...

....

Та степ вже ломить буревієм:
Пів-тиці местників летить.
Блищать шаблі вогнистим зміем.
І падають крізь браму вмить.

+) "Гусарія"-гусарські полки-в тодішній польській армії.

Гей, мстить Нечай за смерть зухвалих.
Рубає, коле і стріля...
Палає ніч пожежи палом.
Дрижить од стогону земля...

Кодак узято. Ворог лютий
А ні один уже не жив...
Богун на мури, ним здобуті,
Січовий прапор застромив.

А потім...льонти запалили
І від фортеці відійшли.
І затрясло...І заревіло...
Аж луни ген Дніпром пішли.

Нема нічого! Побороли!
Пішло туди, звідкіль прийшло.
-Нема кайданів! Воля! Воля!-
-З грудей козацьких загуло.

.....

Як ранок роспромінив трави -
На захід вершники ішли.
Богун провадив, хоч кривава
Була пов'язка на чолі...

Араб баский і сніжнобілий
Між коней вершників - один.
Богун - красунь одважний, смілий...
Степів безмежних - гідний син!

Берлін 1943 - 1945 Люссен.

Останній Акт .

Умова, яку підписав в 1654 р.з одного боку Гетьман України Богдан Хмельницький, а з другого царь Олексій московський, мала на меті не підданство і не "повернення" Малої Руси до Великої, як фальшують російські історики цілком свідомо. Це був союз двох держав-військово оборонного характеру. Союз "рівного з рівним" (Україна мала своє військо, свої фінанси, право зносин з чужими державами і т.и.) Та Москва, користаючи з тодішнього по тяжких війнах з Польщею, ослаблення України, почала політику позбавлення України прав суверена Гетьман Богдан перед смертю вже носивсь зі замiром зірвання союзу.

За царя Петра залежність України від Москви вже цілком мала характер васальний. Вже Петро розпоряджував Україною, а Гетьман Мазепа тільки був виконавцем і слугою. Коли почалась шведсько-московська війна не дивно, що Гетьман України ввійшов у таємні зносини з королем Карлом шведським, бажаючи таким чином вирвати українську Державу з неволі й вернути їй права суверена, що зламала обласливa москва.Тяжке було становище Гетьмана. Він мусив хитро вести подвійну гру. З одного боку - виконувати накази царя й відсилати під команду московських генералів українські полки: з другого-тримати зв'язок зі шведським королем. Якби Карло XII-ий не злехковажив собі "Східнього варвара", розбивши на голову в Ліваніі московську армію булоб інакше,

але Карло ввязавсь у війну з Данією, а потім Польщею і розбивши їх аж тепер рушив на Москву. За цей час Петро, якому не можна відмовити в геніяльних здібностях, по европейськи вспів з'організувати нові армії. Москалі своїм випробуваним звичаєм, чого Карло в европейській практиці не стрічав, почали палити перед шведами свій край. Карло мусив повернути на зимівку на Вкраїну, а це знов змусило Гетьмана відкрити свої карти в мить, коли Гетьман при собі мав тільки кілька тисяч козаків Петро кинув величезні сили на Україну. Страшним терором він паралізував населення. Столицю Гетьмана-Батурин, що геройськи боронилась, було ворогом узято. 60 тисяч населення столиці цар наказав-вирізати... Так прийшло до вирішального бою під Полтавою на передодні якого Карло XII-ий був ранений. 9.7.1709 р. під Полтавою спільники віднесли страшну поразку, а врятувались, дякуючи офірности українських козаків.

За це тих із них, які трафили до неволі, за історичними данними, Петро наказав посадити на кілля.

Ще раз українські січовики під кошовим Гордієнком врятували обом монархам життя над Дністром, що й є змістом фрагменту: "Останній акт". На чужині Гетьман в недовзі помер. Карло не багато днів пережив спільника. Войнарховський пізніще упав од агентів Москви.

- - -

Останній акт .

Що це за табір над лиманом
На скелях станув у ночи?
Хто тут веде?..Хто отаманом?
Чамбул, чи кіш похідний чий?

Татари, турки може з ханом
Турбують збуджений Дністер,
Щоб на світанку скочить рано,
В ясир узять наскоком степ?..

Чи може шляхта посполита
Вкраїну хоче повернуть?
Загарбати назад,підбити?..
Не може це Дністер збагнуть!

Не лях, не турок, не татарин
А Гордієнко кошовий -
Шатра роскинув як ті хмари...
Не сам лиш табір січовий...

Й не січова лише старшина -
В таборі Гетьман над Дністром...
А під Полтавою Вкраїна -
На кол росчаплена Петром...

Шатра розділено на двоє -
Там шведи, ось де козаки...
Вони ж - вигнанцями обоє -
Мазепа й Карл... Провадять двоє...

Лиш рештки марниі полків...

Однакова постигла доля
Холодні фьорди й буйний степ...
Чекають ранком з серця болем,
Щоб переплинути Дністер.

.....

Король в шатрі знемог од рани
(Московська куля у нозі ...)
Над ним драбанти - ветерани
Стоять розгублено "позір".

І мовчки слухають погорду
Строго вождя і короля,
Самі ж лиш думають про фьорди,
І що навкруг чужа земля...

Та короля нудить покора,
Й жене з шатра підданців геть...
Коли він варвара незборить -
Так краще хай поборе смерть...

Й король в роспаленній уяві
Складає пляни бойові,
Провадить переможні лави
І знов і знов дивує світ...

.....

Не спить зотерілий гетьман в ложі,
Щось думу думає у ніч...
"Послухай ти мене, небоже,
Як инші... ти б вернувся може?..-

Й з'зирнулись двоє...Віч на віч...
Враз із протестом Войнаровський:
-Як можна!.. Смертна ж це ганьба!).-
А зрада - більше, ніж безчестя!.. -

Та Гетьман сів на ложі...- Нести
Нам хрест дано... Така судьба!
Тебе, небоже, розумію.
У тебе серце, як кришталь...

Але губить тебе не смію...
Я й сам дійти кінця зумію,
Коли не здійснилась мета...-

-Так, я старий...А там - майбутнє...
-Повір мені- не всі там-трутні...
Там треба буть комусь присутнім
Й готовити ноту війну...

-Там Скоропадський і Апостол
-Лише лишилися тому...
-З Москвою змаг - це річ не проста!
-А Карло вже не прийде в гости...
-Кінець мені - кінець йому! -

І сивий Гетьман на небожі
Свій зір орлиний з'упинив.
Він так любив цю горду,гожу
Небожа постать... так любив...

І так боявсь його згубити,
Коли лишився майже сам.
Та мусить небіж сам рішити,
Де залишитись - тут, чи там.

-Мій Гетьмане, мені пробачиш,
-Коли зроблю наперекір...
-Благать о ласку? Чи ж не значить
-Продати вольности козачі
-Й дивитись кров як п'є гампір...

Дивитися, як Україні
Плює кріпарний він в лице
І гнути тільки рабську спину,
Мовчать на глум, знеславу, кпини...

-О, ні!.. Хай краще смерть, як це...
-Хай краще геть піти в чужини
-Й спалить позаду кораблі...
-Або боротись ще...Загинуть...
З кличем останнім: Україно!
-На гряні рідної землі...-

Прикляк до ложа. Гетьман сльози
Скоріше рукавом змахнув.
Нехай усесвіт кине грози -
Готовий Гетьман на війну!..

На муки бідність і недолю...
Разом, з Андрієм - все ділить!
Й перед хвилиною ще кволий
Енергією зір горить.

В шатрі сіріє. Ранок скоро.
Вбігає Орлик до шатра.
-Даруйте, Ваша світлість! Ворог!..
-Під'їзд стрів ворога...Пора!

Підніся Гетьман - Ворог? Д'бою!..
-Тримать в резерві козаків!..-
Схопив пістолі, З булавою
Бадьорий вийшов і стрункий.

За ним виходить Войнаровський
З чуттям юнацькоі жаги.
В туманнім ранку навкруги
Вже чутно постріли московські...

І Карла вивели каліку.
Блідий на костурах іде,
І поглядом сугорим, диким
Простори степові роздер...

-Чи все готове? - Ваша Моcте,
-Полки чекають на наказ!.. -
-Так прощу, +) Маркербранте!.. Гости!..
-Відплати за Полтаву час!..-

+) Один з генералів,що ще були при Карлі.

Наказ оддано. Перший промінь
Як раз озолотив поля...
Військових трубіг зичний гомін...
+) Драбанти йдуть, дуднить земля...

Побачили свого героя -
-Віват! Віват!, Каролус рекс!..-
Враз зашуміли як прибоєм:
-Умрем!.. За короля умрем...

Лежать московські палиходи...
Покрили сараною степ...
Та шведіг кінниця заходить,
Немог із під землі росте...

І гинуть Карла ґетерани
У райдузі стальних клинків...
Резерг сгій Гетьман, гис останній
До бою кинути зволіг...

І як затримані каскади,
Січові гийшли куріні.
Ішли, немов би на параді,
Струнні, рішучі, запальні...

Пісня.

...Гей,гей,гей!..Гей,гей,гей!..
Грають кобзи і бандури

+) Шведська піхота.

Чутно, чутно подих бурі,
Гей, гей, гей! Гей, гей, гей!..

Прапорці на списах в'ються.
І шаблі в руках сміються...
Гей,гей,гей!.. Гей, гей, гей!..

Ми за гетьмана й Вкраїну -
Переможем чи загинем -
Гей, гей, гей! Гей, гей, гей!..

.....

Сотні ішли так за сотнями
Із кошовим, із бунчуками
Поперед Гетьмана очами -
І в лави впали бурунами...

Так тільки кінниця одна
Іти за Волю й Славу вміла...
А Войнаровський - на коня -
Й в правиці шабля засвистіла.

І так, як з під небес, орел
Спадає на гусину стаю -
Так в клоччя буйна "Січ" дере
Усю московську кінну зграю...

Та обрій тьмить нагали ніч.
Московську не здолать потугу...
І б'ється, б'ється, б'ється "Січ".
-Хай краще смерть, а ніж наруга...-

Ще не розвіявся туман,
А байдаки вже хвилі ріжуть.
Турецький беріг. Спить лиман.
Тут не страшний вже поріг хижий...

. . . .

Король чекає на своїх,-
Чи не плинуть де може в плавнях
Даремно...Там вже бій затих...
А він самітній і безславний...

. . . .

Чекає Гетьман. Всесь тремтить,
Чи не від холоду туманя?
Плинуть!..- Все блиде...Розглядіть
Вже можна січові шупани.

. . . .

Вже лиця видко...Ось лиш мить -
І коні винесли з лиману,
І небіж д'Гетьману летить
Й не чує болю він од рани...

.....

В похід!.. Поміж козацькі коні
Носилки Карла припрягли.
-Прощайте рідні кордони!.. -
І повернути присягли.

.....

Не довго ще Гетьман блукав чужиною -
Чужа притулила земля!
На фьорди повезли цією ж зимою
Драбанти в труні короля...

Небожені Гетьман лишив свою мрію -
Творити легенди нові...
Москва надіслала агентів д'Андрію.
Він впав од агентів Москви...

.....

Все гине!..Слава лиш не згине.
Зерно посіяне - зійде...
Я вірю - встане Україна
В величний Воскресіння День!..

.....

Ці фрагменти написані г р.р. 1931-37. В 1939-м році матеріяли пропали під час бомбардування Варшави. Вдруге поновлені в р.р. 1942-44 у Берліні, де також загинули.

Поновлені у третє в.р.1945-46 г таборах - Мангайм, Фюссен,Шляйсгайм.

Автор.

MYCHAJLO JAREMA
1451 RIDGEWOOD AVE.
LAKEWOOD, OHIO 44107

Цѣна 7 копок.